

Gör Det Själv

SVÅRIGHETSGRAD:

Arbetet är relativt lätt, men det är fysiskt ansträngande.

TIDSÅTGÅNG:

Beror på din fysik, men räkna med en timme per m².

PRISBILD:

Det kostar cirka 50 kr per m² för grus och fogsand, och cirka 400 kr per dygn för hyra av en plattvibrator.

- STABILT UNDERLAG
- TÄTA FOGAR
- KORREKT FALL

Här har plattorna sjunkit en del

Rätta till stenarna – så att de ligger som de ska

Har terrassen satt sig eller växer det ogräs i fogarna? Se då här hur du kan rätta till en gammal skada, så att du får en snygg och ogräsfri terrass som håller i längden. Det är faktiskt möjligt. Och lägger du en ny terrass, är tillvägagångssättet detsamma.

Om beläggningen på terrassen går i vågor och ogräset stortrivs, så finns det bara en sak att göra: Stenarna ska tas upp och läggas om, så att du löser problemen en gång för alla.

Orsaken till problemen är säkert att du inte har grävt bort all mjuk matjord innan underlaget etablerades, och att du har använt vanlig sand i stället för fogsand mellan stenarna. Det resulterar i så

fall i tre saker: För det första är matjorden mer levande än fast råjord och sjunker därför lättare. För det andra blir sand aldrig tillräckligt tät, och då tränger det ner regnvatten under stenarna, underlaget blir mjukt och sjunker. För det tredje trivs ogräsfrö bättre i vanlig sand och växer därmed fortare och kraftigare.

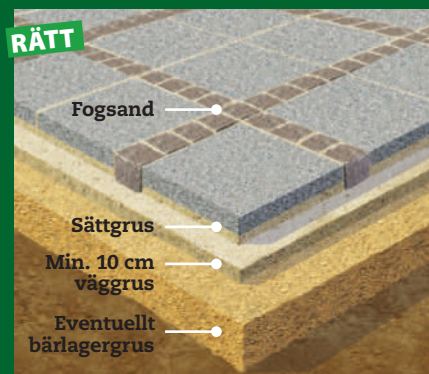
Den lösa och luckra matjorden ska grävas bort ner till hårt underlag och

sedan ska du fylla på ett cirka 10 cm tjockt lager bärlagergrus eller makadam innan du vibrerar skiktet. Därefter lägger du väggrus och till sist sättgrus. Fogarna ska fyllas med riktig fogsand med sandkorn i olika storlekar. Vid vibrering bildas det en kompakt fog som kan bli så hård att regnvatten inte tränger igenom, och pH-värdet är så högt i sanden att ogräs inte trivs. Det är en hållbar lösning!

Den felaktiga och den korrekta stenbeläggningen

Om vi överdriver en smula, så ser en felaktig beläggning ut som på den vänstra bilden. Ett tunt skikt bärlagergrus har lagts direkt på mjuk matjord, och den har förstås sjunkit efter ett tag. Fogarna mellan stenarna har fyllts med vanlig sand i stället för fogsand och flera fogar har sköljts rena av regn och smältvatten. En del av sättgruset har också försvunnit av regn och smältvatten. Där det fortfarande finns sand i fogarna trivs ogräset.

Till höger ser du hur underlaget ska se ut när det har lagts korrekt från början.

Bort med allt

Problemet är ofta för stort för en nödlösning som håller, så därför ska både sten och grus bort så att du kan börja om från början. Du kan antagligen räkna med att återanvända både stenar och sättgrus, och det ska du naturligtvis tänka på när du tar bort dem. Kolla sedan om det ligger matjord under bärlagret. Skulle så vara fallet, ska jorden bort, annars kan du nöja dig med att rätta till underlaget. Förutsättningen är grusskiktet är minst 10 cm tjockt, helst 15 cm. Är skiktet för tunt måste du fylla på.

1 Ta bort alla stenar. Lyft upp dem med ett spett eller en kofot, bär undan dem och stapla dem vid sidan av terrassen.
TIPS: Innan du staplar stenarna, bör du passa på att skrapa bort sand och jord från dem så att de är klara förläggning.

WWW

Anlägg terrassen från grunden. När du ska anlägga ny terrass, så finns det hjälp att hämta på vår hemsida med allt från utgrävning till inspiration, där färdiga terrasser visas. Läs mera på www.gds.se

TIPS

Om matjorden går långt ner i marken, eller om marken är extra mjuk, så kan du fylla på makadam eller grovt krossgrus innan du lägger på väggrus. Det blir lite billigare.

2 Smågatstenar kan skyfflas bort. Har du en slungspade eller kabelskyffel (med långt smalt blad) kan du snabbt ta bort flera smågatstenar på en gång. Det går förstås att ta bort stenarna även med en vanlig spade.

3 Sättgruset tas bort försiktigt, så att det kan användas igen. Sättgruset är det övre skiktet av rätt fint grus, och det är endast det som ska tas bort. Får du med dig stenar och jord får du problem när du senare ska jämna till gruset.

Bestäm höjden

Mät avståndet från laserstrålen (det röda strecket) till ljusschaktet. Här är det 17,5 cm.

Laserstråle

Markera ljusschaktets höjd på pinnarna. Det ska vara 17,5 cm nedanför laserstrålen.

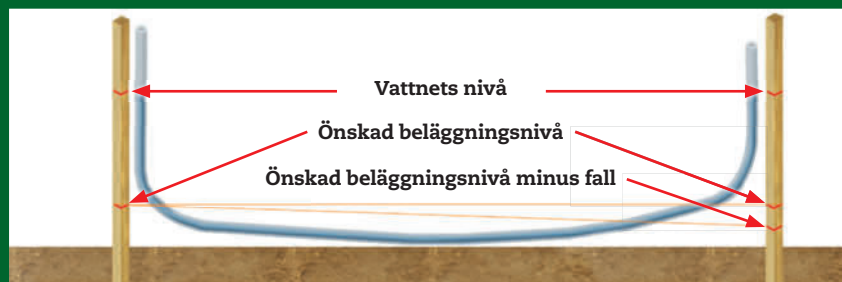
Terrassens nivå vid husväggen ska motsvara nivån på ljusschaktet. Med fall drar du bort 3 cm.

1 Bestäm höjden på den färdiga beläggningen. Här har vi valt att färdig höjd ska vara i nivå med ljusschaktet. Vi använder en roterande laser för att markera höjden. Har du inte ett sådant instrument kan du låna eller hyra ett.

2 Överför måttet till pinnar, som du har knackat ner på varannan meter utanför den gamla beläggningen. Med hjälp av tumstock och penna markerar du ljusschaktets höjd på pinnarna.

3 Beräkna terrassens fall. När den ligger precis utanför villan mäter du vinkelrätt från huset till de olika pinnarna. Om du väljer ett fall på 1 cm per meter, och det är 3 meter till pinnen, ska du sätta ett streck 3 cm under ljusschaktet.

Vattenslang i stället för rotolaser

Vattnets nivå

Önskad beläggningsnivå

Önskad beläggningsnivå minus fall

Ett billigt och enkelt alternativ till en rotationslaser är ett slangvattenpass eller en bit genomskinlig slang, ett par pinnar och lite vatten. Knacka ner pinnar på båda sidor av terrassen, och håll vatten i

slangen tills den blir nästan full. Vattennivån i slangens ändar kommer alltid att ligga lika högt. Fäst slangens på var sin pinne och markera vattenlinjen, så har du uppnått samma sak som med rotolaser.

4 Spänn en lina längs fallet på terrassen. Här spänns den från ljusschaktet till pinnarna. Lina ska användas för kontrollmätning av terrassens nivå. Det är en fördel med flera linor, men se upp så att du inte snubblar på dem.

Nytt underlag

Här ska det ligga 10 cm väggrus.

1 Tippa ut väggrus och fördela det med en kratta tills det är 12 cm mellan lina och gruset. När du vibrerar gruset ska det pressas ihop cirka 2 cm. Är underlaget råjord, kross eller makadam ska du vibrera innan du fyller på väggrus.

Torr grus kan inte vibreras ordentligt så därför bör du först vattna det.

2 Gruset komprimeras med en plattvibrator tills det är hårt och stabilt och avståndet till lina är cirka 10–11 cm. Du hyr vibratör för 300–400 kr per dygn. Välj en på cirka 60 kg.

3 Ovanpå det komprimerade väggruset ska du lägga ett lager sättgrus, och det har du ju lagt åt sidan. Det kan dock bli nödvändigt att fylla på lite mer om det har kommit jord eller sten i gruset.

Sättgruset planas

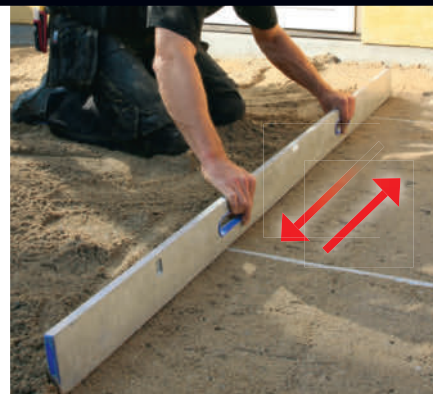

Beläggningen är 5 cm tjock och därför grävs röret ner 4,5 cm. De sista 5 mm vibreras på plats senare.

1 Gräv ner två rör i gruset, så att de ligger parallellt och så långt från varandra att du kan dra en bräda över dem. Gräv en smal ränna för varje rör. Om stenarna är 50 mm tjocka ska röret ligga 45 mm under linan.

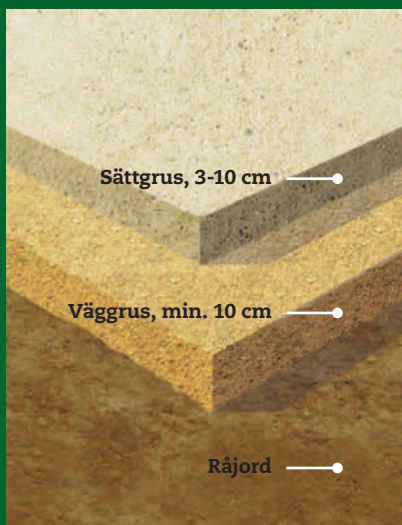
2 Kontrollera med vattenpass att de ligger vågrätt när du har lagt det tvärs över fallet på beläggningen. Rören justeras genom att du lägger ut lite grus eller tar bort lite. När rören ligger som de ska, täcks de försiktigt med grus.

3 Gruset planas ut med rätbräda av aluminium eller en lång rak bräda. Dra brädan i sicksack över rören och se till att komma ut i alla kanter och hörn. Om rören är för korta skjuts de åt sidan, men kolla då med vattenpass att de ligger vågrätt.

Underlaget – skikt för skikt

Det idealiska underlaget för en stenbeläggningen (inte på infarter) ser ut som på bilden. Du ska först och främst gräva bort all matjord. Gräv tills du kommer ner till hårt och fast underlag. Fyll sedan på minst 10 cm väggrus – ja, du ska förstås fylla på mera om du har tagit bort mycket matjord. Du kan ev. börja med makadam eller krossgrus. Lägg till sist ett 3 till 10 cm tjockt lager sättgrus (det beror på val av stenbeläggning). Som du kan läsa i en annan artikel i detta nummer, ska du INTE lägga fiberduk ovanpå sättgruset.

Det rör som ska ligga kvar är det som ligger närmast den del som inte har planats ut.

4 Flytta ett rör i sänder. Om beläggningen är så bred att du inte kan plana ut hela terrassen på en gång, kan du flytta det rör som ligger på den färdiga delen. Det läggs i den del av gruset som inte planats ut och justeras på plats med vattenpass.

Sättgruset ska ha samma lutning som den färdiga terrassen.

4 Fördela sättgruset med kratta. Eftersom vi ska sätta smågatsten mellan stenplattorna, och de är 10 cm tjocka, ska sättgruset vara 6–7 cm tjockt, så att smågatstenarna kan grävas ner i nivå med de fyrkantiga stenplattorna.

Stenarna sätter sig 0,5 cm när de vibreras och det försvinner 0,5 cm vid utplaningen. Därför ska marginalen vara 1 cm.

5 Sättgruset komprimeras med plattvibratör, och höjden kollas. Det ska vara en marginal på cirka 1 cm, och är stenplattorna 5 cm tjocka ska det vara 4 cm till linan. Du kan luckra sättgruset lite för att underlätta läggningen av stenplattor.

MATERIAL

Infarten kräver mera grus. När du lägger stenar på en infart, så räcker det inte med 10 cm väggrus. Här ska du först lägga 10–20 cm bärlagergrus och sedan 15–20 cm väggrus.

TIPS

Ett tunt lager sättgrus ger ett stabilt underlag. Läger du trädgårdssten kan du nöja dig med 3–4 cm sättgrus, som inte ska komprimeras förrän beläggningen är klar. Läger du däremot smågatsten, krävs mera sättgrus som ska komprimeras.

Lägg stenarna

Här är rätbrädan måttstock mellan grus och lina eftersom den är 10 cm bred.

- 1 Mät noga och lägg den första stenraden på plats längs en lina.** Här ska fyra stenplattor läggas ihop till en kvadrat, men det ska vara 10 cm mellan dem. Där ska smågatstenarna läggas.

- 2 Alla stenplattorna läggs på plats** innan smågatstenarna läggs. Undvik att gå i gruset – gå i stället mitt på de stenplattor du har lagt. Använd rätskenan för att hålla rätt riktning och avstånd.

- 3 Lägg smågatstenar mellan plattorna.** Det ser snyggast ut om du placerar en sten i krysset mellan plattorna.
TIPS: Använd en murarhammare att gräva med och för att slå ner smågatstenarna med till rätt nivå.

Fyll igen fogarna

När alla stenplattor och stenar har lagts, är det dags att foga. Det är fogen som håller ihop beläggningen och som får den att se färdig ut. Men fogen ska inte bara se fin ut. Den ska låsa stenarna och se till att beläggningen inte sjunker. I en korrekt lagd fog växer det inte ogräs!

Många tar vilken fin sand som helst till fogningen. Det är dumt, särskilt om det är sjösand som har runda korn. Fogsand består av olika grova korn som kilar sig fast mellan varandra och då blir fogen tät. Vatten slipper inte igenom och underlaget hålls därför torrt och stabilt. När fogen är kompakt blir det också svårt för ogräs att trivas.

- 1 Klipp ett litet hål i säcken,** och häll sand över varje fog. Det kan vara lite besvärligt för säcken är tung. Precisionen är emellertid inte viktig för fogsanden ska borstas ner i fogarna.

- 2 Sopa ner sanden i fogarna.** Se till att de verkligen fylls igen helt. Det effektivaste sättet är att borsta diagonalt över fogarna så att borsten inte drar med sig sand från fogarna.

Därför är fogsand bäst

Fogsand består av sand med olika kornstorlekar. När du vibrerar beläggningen skakas kornen ihop och fogen packas. Det gör den när små och stora korn låser varandra. Detta kan du testa med en tratt. Formen gör att sand vid pipen utsätts för trycket från sand ovanför, och då låser sig kornen i varandra och blockerar hålet. Om du däremot tar sjösand med runda korn så rinner den snabbt igenom. Samma skillnad kan du uppleva med fint bordsalt och grovt kökssalt. Finsaltet rinner igenom, kökssaltet blockerar hålet.

- 3 Borsta bort överskottssand** och kör över hela beläggningen med plattvibratorn. Då packas fogsanden i botten av fogen samtidigt som sättgrus pressas upp nerifrån och beläggningen blir plan. Fyll på mer fogsand om det behövs.

Du får ingen tät fog utan att vibrera, och utan en tät fog håller beläggningen inte i längden. Det är därför viktigt att fylla på fogsand och vibrera tills fogen har fyllts och inte kan ta mera sand. Det kan lätt bli fyra-fem vändor med vibratorn innan du är klar.

DETTA HAR ANVÄNTS

Material

Beläggning:

- Fogsand – här korstorlek 0–4 mm

Underlag:

- Väggrus som bärlager, 0–16 mm
- Ev. bärlagergrus, 0–40 mm
- Sättgrus, 0–6 mm

Specialverktyg

- Plattvibrator
- Murarhammare
- Roterande laser/slangvattenpass
- Rör
- Rätbräda/rak bräda

Se flera terrasser på vår hemsida

Det finns många intressanta och inspirerande terrasser på vår hemsida. Som prenumerant kan du gratis ladda ner de artiklar du vill ha. Adressen är www.gds.se och klicka på "Terrass".

